

Anne Holt

Eddy Waumans

Anne Holt (1958) studeerde rechten aan de universiteit van Bergen, specialiseerde zich als advocaat in zaken die met kindbescherming te maken hebben, was journalist en anchorwoman voor de Noorse openbare omroep NRK, hulpofficier van justitie en ook een korte periode (eind 1996 – begin 1997) minister van justitie in de AP-regering van Thorbjørn Jagland. Als auteur debuteerde ze in 1993 met Blind gudinne en sindsdien is ze *en av de viktigste forfattere av feministisk kriminallitteratur*¹. Haar werk als hulpofficier van justitie heeft volgens Nils Nordberg gezorgd

for the nitti-gritti realism of her work. Her detectives are constantly hampered by the strict rules and regulations that govern police investigations in this country.

Over haar detectiveromans zegt Anne Holt in een interview met Kees de Bree:

Als ik naar mijn eigen werk kijk, zie ik verder dat de hedendaagse maatschappij de belangrijkste bron is waar ik uit put. Latere generaties lezers van mijn boeken, zullen nauwkeurig kunnen herleiden hoe de maatschappij er in mijn tijd uitzag. Mijn verhalen zijn een weerspiegeling van het hedendaagse leven.

Haar favoriete schrijver is Dennis Lehane:

Zijn boek Mystic River is de mooiste thriller die mensenhanden ooit geschreven hebben. Dostojevski meets Raymond Chandler, echt waar. Ik herlees het boek om de twee jaar. Het is mijn diepste wens om ooit iets te schrijven dat in de verste verte kan tippen aan Mystic River. Dat ga ik dus over vijf jaar proberen. Tot die tijd zullen de lezers het moeten doen met mijn vaste figuren.”

Anne Holt schrijft conservatief bokmål. Haar reeksen over Hanne Wilhelmsen en Stubø & Vik worden best in chronologische volgorde gelezen omwille van de ontwikkeling die de hoofdpersonages maken en de verwijzingen die in de latere boeken voorkomen.

Voor liefhebbers van traditionele, maar spannende en goed geconstrueerde detective-romans is Anne Holts debuut Blind Gudinne beslist een aanrader. Het boek kende een fenomenaal succes in Noorwegen en daarmee stak Holt al dadelijk Kim Småge naar de kroon als populairste Noorse detectiveschrijfster.

Een drugkoerier wordt vermoord aangetroffen op een brug over de Akerselva in Oslo. Zijn gezicht is onherkenbaar verminkt maar toch is de moordenaar vlug gevonden: de jonge drugverslaafde Nederlander Han van der Kerck wordt met bebloede kleren

¹ een van de belangrijkste auteurs van feministische misdaadromans

opgepakt terwijl hij doelloos door de stad aan het zwerven is. Van de Kerck bekend, maar is voor de rest bijzonder zwijgzaam over motief en opdrachtgever. Bovendien staat hij erop om als verdediger de advocate te krijgen die het lijk gevonden heeft – en zij is een specialiste handelsrecht zonder de minste ervaring in dit soort zaken.

Wanneer een paar dagen later een advocaat die vaak druggebruikers verdedigt neergeschoten wordt en er geruchten de ronde beginnen te doen over advocaten die betrokken zijn bij de import van verdovende middelen begint wat eerst een banale afrekening tussen twee kleine vissen uit het drugsmilieu leek te zijn steeds grotere en mysterieuzere proporties aan te nemen ...

Het onderscheid tussen wat de politie vermoedt en wat werkelijk hard gemaakt kan worden fungeert prominent in het verhaal – Anne Holt creëert op subtiele wijze een band tussen de lezer en de hoofdpersonages. Holt vergeet ook het "human interest" element niet: politiadjutant Håkon Sand wordt verliefd op Karen Borg, de advocate die het lijk gevonden heeft en die trouwens een oude bekende van hem is. En politibetjent Hanne Wilhelmsen is "iøynefallende vakker" ² (17), "respektert, beundret, og fortjente det alt sammen" ³ (18), kortom ze benadert wat veel mannen de ideale vrouw zouden noemen, op één detail na dan: ze heeft een lesbische verhouding en kan daar in het machomilieu van de politie natuurlijk met geen woord over reppen ...

De "Blind Gudinne" uit de titel is de Romeinse godin Justitia:

Fru Justitia var praktfull. Hun raget femogtredve centimeter over bordplata, og den oksyderte bronzen antydet en betydelig alder. Bindet i øynene var nesten helt grønt, sverdet i den høyre hånden rødlig. Men hver av de to vektskålene var helt blanke i den flate bunnen [...] "Hun skal ikke la seg påvirke av noen side. Hun skal utøve den blinde rettferdighet, belærte politimesteren. "Men med blind for øynene blir det vanskelig å se" sa Håkon Sand. ⁴ (76-77)

In Blind Gudinne is Hanne Wilhelmsen maar één van de hoofdpersonages. In de volgende romans zal ze steeds meer op de voorgrond treden.

Voor Salige er de som tørster (1994) won Anne Holt de Rivertonprijs, die ieder jaar uitgereikt wordt aan de beste nieuwe publicatie binnen het misdaadgenre.

– *Vet du hvor mange vi måtte være her på avsnittet dersom vi skulle etteforske hver eneste voldtekt slik den fortjente?*

² opvallend knap (18) (vertaling Annemarie Smit)

³ gerespecteerd en bewonderd en verdiende dat ook. (18) (vertaling Annemarie Smit)

⁴ Vrouwe Justitia was prachtig. Ze torende vijfendertig centimeter boven het tafelblad uit en het geoxydeerde brons wees op een aanzienlijke leeftijd. De blinddoek voor haar ogen was bijna helemaal groen, het zwaard in haar rechterhand was een beetje rood uitgeslagen. Maar de twee platte weegschalen glommen. [...] Ze mag zich door niemand laten beïnvloeden. Ze moet de blinde rechtvaardigheid uitoefenen," onderwees de commissaris hem. "Maar met een blinddoek voor de ogen is het nogal moeilijk iets te zien," zei Håkon Sand (77-78) (vertaling Annemarie Smit)

Hanne ristet på hodet.

– *Ikke jeg heller.*

Han snufset igjen.

– *Men sånn er livet. Vi har for få folk. Voldtekt er en vanskelig forbrytelse. Vi kan ikke bruke for mye tid på slikt. Beklageligvis.* (183-184)⁵

Met een dergelijke zaak wordt Hanne Wilhelmsen geconfronteerd tijdens een snikhete julimaand. Dat verklaart de Nederlandse titel Hittegolf. De oorspronkelijke Noorse titel: "Salige er de som hungrer og tørster [efter rettferdighet, for de skal mettes]"⁶ (Mattheus 5.6) verwijst naar een bijkomend probleem waarmee Hanne Wilhelmsen tijdens haar onderzoek geconfronteerd wordt. De vader van het slachtoffer wil zelf wraak nemen voor het verschrikkelijke leed dat zijn dochter is aangedaan en start op eigen houtje een parallel onderzoek:

– *Jeg skal drepe ham, sa han langsomt.*

Mange ganger hadde han truet med å drepe både henne og andre når han var riktig irritert. Det slo henne hvor meningsløst det var å si sant. Når man ikke mente det. I et stillestående, mørkt øyeblikk så hun det klart. Denne gangen var det ramme alvor. (142)⁷

En alsof Hanne Wilhelmsen met deze zaak alleen nog niet genoeg heeft, wordt ze ook nog belast met het onderzoek naar enorme plassen bloed die op verschillende plaatsen in Oslo gevonden worden – zonder dat er ook maar een lijk in de buurt blijkt te zijn.

Salige er de som tørster komt misschien wat traag op gang, maar wint snel aan vaart en spanning. Terje Stemland had het in zijn recensie over

*et suverent stykke kriminalistisk håndverk [...]så psykologisk overbevisende og velskrevet at den på vesentlige punkter overskrider genren. Og [...] minst like spennende som [Blind gudinne]*⁸

Alleen kun je je misschien afvragen of de figuur van Hanne Wilhelmse hier niet te perfect voorgesteld wordt:

Første gang han så henne, sist mandag, hadde han passivt notert seg at hun var tiltrekkende. Ganske høy og

⁵ – Weet je met hoevelen we hier op de afdeling zouden moeten zijn, als we iedere verkrachting naar behoren willen onderzoeken?

Hanne schudde haar hoofd.

– Ik ook niet.

Hij snuffte weer.

– Maar zo is het leven. We hebben te weinig mensen. Verkrachting is een moeilijk misdrijf. We kunnen er niet zoveel tijd aan besteden. Helaas. (172) (vertaling Annemarie Smit)

⁶ Zelig zijn zij die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden.

⁷ "Ik vermoord hem," zei hij langzaam.

Wanneer hij echt geïrriteerd was, had hij wel vaker bedreigd zowel haar als anderen te vermoorden. Ze bedacht hoe zinloos zo'n bewering was. Als je het niet daadwerkelijk meende. In een verstart, donker ogenblik zag ze het duidelijk. Deze keer was het bittere ernst. (132) (vertaling Annemarie Smit)

⁸ een onovertroffen stuk criminalistisch handwerk [...] psychologisch overtuigend en zo goed geschreven dat hij op wezenlijke punten het genre overschrijdt. [...] En mistens even spannend als [Blind gudinne]

*slank, men med fyldige høfter og runde bryster. Nå virket hun som en amazone. (80)*⁹

of in de omschrijving die collega en goeie vriend Billy T. van haar geeft:

*Alle vet at du er en storartet politikvinne. Faen, det finnes vel knapt en jævla tjenestemann med ditt rykte. Dessuten liker alle deg. Det snakkes pent om deg overalt. (148)*¹⁰

Een kniesoor die daar echter over valt.

In Demonens død (1995) heeft Hanne Wilhelmsen promotie gemaakt. Ze is nu "førstebetjent" (inspecteur) en leidt zelf een onderzoeksteam waarvan de kleurrijke Billy T. de meest opvallende figuur is.

Colin Dexter verzweg meer dan 10 romans wat de voornaam van Morse was; zo lang houdt Anne Holt het niet uit. Na intens aandringen van Hanne Wilhelmsen onthult Billy T. (heel erg tegen zijn zin) aan het einde van de roman dat de T. voor "Torvald" staat, iets wat haar onder andere omstandigheden in een schaterlach zou doen uitbarsten – nu glimlacht ze alleen maar:

*T'en sto for Torvald. Han het Billy Torvald (258)*¹¹

De naam Torvald roept in Noorwegen dus blijkbaar heel duidelijke associaties op – welke is mij niet duidelijk. Ook de Nederlandse vertaling brengt geen duidelijkheid.

Håkon Sand is niet meer van de partij: hij is met "pappapermisjon" (vaderschapsverlof). Wilhelmsen weet zelf niet of ze zich wel zo goed voelt in haar nieuwe functie. Ze gaat liever zelf op onderzoek uit dan te detacheren, iets wat ook haar oversten niet ontgaat:

*Selv drev hun mer aktiv politiarbeid enn det som var vanlig for førstebetjenter, og hun visste at det ble snakket om. Ikke bare i positive vendinger I det hele tatt synes det stadig klarere for henne at en mangeårig tilvarelse som alles belt, lykkelig forskånet fra kritikk og konflikter, var over. (41)*¹²

⁹ Toen hij haar voor het eerst had gezien, afgelopen maandag, had hij passief geregistreerd dat ze aantrekkelijk was. Lang en slank, maar met volle heupen en ronde borsten. Nu had ze meer weg van een amazone. (74) (vertaling Annemarie Smit)

¹⁰ Iedereen weet dat jij een fantastische politievrouw bent. Er is verdomme zowat niemand te vinden met zo'n goede reputatie als jij. En iedereen vindt je aardig. Er worden overal alleen maar goede dingen over jou gezegd. (137) (vertaling Annemarie Smit)

¹¹ De T stond voor Torvald. Hij heette Billy Torvald. Een achterlijker naam was niet denkbaar. (241) (vertaling Annemarie Smit)

¹² Zelf was ze actiever betrokken dan gebruikelijk was voor een nspsecteur en ze wist dat daarover werd gepraat. Niet alleen in positieve bewoordingen. Het werd haar sowieso steeds duidelijker dat een jarenlang bestaan als de grote held, die gelukkig verschoond was gebleven van kritiek en conflicten, voorbij was. (40) (vertaling Annemarie Smit)

In Demonens død wordt de directrice van een opvangtehuis voor jongens in haar kantoor vermoord, en zoals klassiek in een detectiveroman zijn er ook nu weer heel wat verdachten. Anne Holt heeft echter ook duidelijk een sociaalkritische en een psychologische dimensie aan haar verhaal willen geven

De twaalfjarige Olav Håkonsen (die op de avond van de moord uit het tehuis verdwenen is) is abnormaal dik en lijdt aan MBD (minimal brain disfunction – een lichte stoornis in het functioneren van de hersenen). Via een soort monologue interieure volgen we Olavs moeder die terugblijkt op de hopeloze strijd die ze gevoerd heeft met haar zoon en met de kindbescherming. Daarnaast gaat het in Demonens død ook over schuld en boete of: zich schuldig voelen is niet altijd hetzelfde als schuldig zijn, iets wat Sigurd Christiansen al in de jaren 30 met de roman To levende og en død geponeerd had.

Na Demonens død nam Anne Holt voor een tijdje afscheid van Hanne Wilhelmsen. In 1997 publiceerde ze Mea Culpa, een roman waarin een lesbische relatie een belangrijke rol speelt:

*Aldri før har en så kjent norsk forfatter skildret et forbudt lesbisk kjærlighetsforhold på en så åpenhjertig måte som Anne Holt gjør [...] Forholdet beskrives som altoppslukende og lykkelig, men samtidig håpløst, forbudt og til slutt tragisk.*¹³

schreef Håkon Moslet.

Toch is Mea Culpa in de eerste plaats een roman over schuld en zich (niet) schuldig voelen. De 28-jarige Synne Nielsen wordt halsoverkop verliefd op de zowat 15 jaar oudere Rebecca Schultz:

*Denne kvinne vil jeg ha til sengs (13)*¹⁴

is wat er door haar hoofd schiet bij hun eerste ontmoeting in het niet nader omschreven overheidsdepartement waar ze beiden werken. Ze weet Rebecca inderdaad voor zich te winnen en begint een relatie met haar, een relatie die jaren zal duren, maar nooit echt onproblematisch zal worden. Rebecca blijft het erg moeilijk hebben om volledig te breken met haar vroegere leven en haar achtergrond. Schuldbesef (ze is getrouwd en heeft kinderen) en daarmee gelieerde "donkere" periodes zijn nooit ver weg. Na een fataal ongeluk waar Rebecca Synne de schuld van geeft, komt het tot een onhelstelbare breuk.

Terugkijkend op wat er gebeurd is zegt Synne:

¹³ Nooit voordien heeft een zo bekend Noors auteur een verboden lesbische liefdesrelatie zo openhartig beschreven als Anne Holt [...] De verhouding wordt beschreven als allesverslindend en gelukkig, maar tegelijkertijd hopeloos, verboden en ten slotte tragisch.

¹⁴ Met die vrouw wil ik naar bed.

*Problemet er at jeg har så mye å skamme meg over, men jeg føler ingen skyld. Det er min største synd, og min skyldfølelse over dét, er kolossal. (198)*¹⁵

Ze beseft wel heel duidelijk dat het aangaan van de relatie hoe dan ook zware gevolgen voor Rebecca heeft gehad:

*Med hvilken rett skaper vi vårt eget liv? Og har vi rett til ... Er det riktig å forfølge sin egen lykke fordi vi tror det også vil gjøre andres liv bedre? (223)*¹⁶ [...] *med hvilken rett grep jeg inn i livet hennes, hvem ga meg lov til å ødelegge så mye, rive en familie fra hverandre bare fordi jeg hadde funnet det ene mennesket i verden jeg ville ha, det mennesket bøker skrives om, men ingen unntatt jeg noen gang finner; den perfekte elskede, den man drømmer om hele livet men nesten alltid slår seg til ro med at man ikke finner; hadde jeg rett til å gripe Rebecca med begge hender og aldri la henne slippe? (235-236)*¹⁷

Wat de directe aanleiding voor de definitieve breuk betreft, heeft Synne zichzelf weinig te verwijten – als we haar versie van de feiten mogen geloven tenminste. Want Mea Culpa bestaat uit twee door elkaar geweven delen. Na de breuk met Rebecca is Synne naar het eiland Mauritius in de Stille Oceaan "gevlucht". Het leven dat ze daar leidt beschrijft ze in de eerste persoon. Ze ontmoet er iemand wiens situatie ondanks de uiterlijke verschillen een zeker parallellisme met de hare vertoont: ook Asha heeft ooit een beslissing genomen die het leven van een ander grondig en onherroepelijk gewijzigd heeft. Het min of meer chronische relaas van de relatie tussen Synne en Rebecca wordt door Synne in de derde persoon geschreven.

Mea Culpa werd door het publiek niet slecht ontvangen: drie oplagen binnen het jaar na verschijning – het is dan ook een erg leesbaar boek. De roman werd ook in het Deens, het Zweeds en (veel recenter) in het Duits vertaald. Ook de critici waren redelijk positief:

Der Roman ist kurz, in wenigen Stunden geschafft, der Leser wird durch die kurzen Kapitel vorangetrieben. Er wird mit seinen eigenen Vorurteilen konfrontiert, wird aufgefordert, sich mit "Schuld" auseinander zu setzen und mit einer fiktiven, doch realistischen Wirklichkeit.

schreef de (anonieme) recensent van Schwedenkrimi.

¹⁵ Het probleem is dat er zo veel is om me over te schamen, maar dat ik geen schuld voel. Dat is mijn grootste zonde, en mijn schuldgevoel daarover is kolossaal.

¹⁶ Met welk recht scheppen we ons eigen leven? En hebben we het recht om... Is het juist om ons eigen geluk na te streven omdat we geloven dat dat ook het leven van anderen beter zal maken?

¹⁷ met welk recht greep ik in haar leven in, wie gaf mij de toestemming om zoveel te verwoesten, een familie uit elkaar te rukken omdat ik die ene mens van heel de wereld gevonden had die ik wou hebben; die mens over wie boeken geschreven worden, maar die niemand behalve ik ooit vindt, de perfecte geliefde, over wie men zijn hele leven droomt, maar van wie men bijna altijd aanvaardt dat men hem niet vindt; had ik het recht om Rebecca met beide handen te grijpen en haar nooit meer los te laten?

Sylvi Berit Andersen schreef dat

*Anne Holt gir en ganske god beskrivelse av hvordan det er å være den andre parten i et forhold til en gift kvinne. Hvordan ensombeten kjennes når den andre er hos sine og en sitter der ensom tilbake.*¹⁸

maar vond ook dat:

*Det som blir litt skuffende er at en sitter igjen med en følelse at en ikke kommer helt under huden på personene.*¹⁹

Fredrik Wandrup had stilistische bezwaren:

*en moralsk bok? Ja, men ikke misjonerende. Holt ønsker å skildre konsekvensene av Rebecca Schultz' "fatal attraction" til Synne Nielsen. Hun vil sette lidenskap opp mot fornuft, drifter opp mot ansvar. Det lykkes hun med; uten at språket i boka lever opp verken til intensiteten, lengselen eller depresjonen som blir postulert i fortellingen. Stilen er nøkternt fortellende og avgjort medrivende, men uten de store svingningene stoffet innbyr til.*²⁰

Formele bezwaren zorgden er blijkbaar ook voor dat Mea Culpa buiten de inkoopordningen til alle landets biblioteker²¹ bleef:

*De som har vært kritiske til avgjørelsen har blant annet hevdet at det er fordi Holt er et så kjent navn at man her vil statuere et eksempel [...] Kulturrådet er også kritisert fordi man ikke vil offentliggjøre begrunnelsen for sine avgjørelser.*²²

Per Glad van uitgeverij Cappelen formuleerde het zo:

*Mea Culpa gjorde et dypt inntrykk på meg og på tusenvis av lesere. Den er også kjøpt inn av de ledende forlag Gyldendal i Danmark og Norsteds i Sverige. Her har man valgt å se bort fra styrken, ærligheten og engasjementet, og heller lagt vekt på det språklige.*²³

¹⁸ Anne Holt geeft een erg goede beschrijving van wat het is om een verhouding met een getrouwde vrouw te hebben. Hoe erg de eenzaamheid is wanneer de ander bij haar gezin is en men eenzaam achterblijft.

¹⁹ Wat een beetje ontgoochelend is, is dat men achterblijft met een gevoel van niet helemaal vertrouwd geraken met de personages.

²⁰ een moreel boek? Ja, maar niet boodschapperig. Holt wil de gevolgen schetsen van de "fatal attraction" van Rebecca Schultz voor Synne Nielsen. Ze wil passie tegenover rede plaatsen, begeerte tegenover verantwoordelijkheid. Daar slaagt ze in; zonder dat de taal in het boek beantwoordt aan de intensiteit, het verlangen of de misnoedigheid die in het verhaal naar voren gebracht worden. De stijl is nuchter vertellend en beslist meeslepend, maar zonder de grote uithalen die het onderwerp vraagt.

²¹ "Inkoopordningen" is een overheidsinitiatief dat als steun voor de Noorse uitgevers bedoeld is. Van de meeste nieuwe Noorse literaire werken voor volwassenen worden er 1000 exemplaren aangekocht en verdeeld over de bibliotheken.

²² Zij die zich kritisch hebben opgesteld tegenover de beslissing hebben o. a. gesteld dat het feit dat Holt zo'n bekende naam is ervoor gezorgd heeft dan men een voorbeeld wou stellen. [...] De Cultuurraad wordt ook bekritiseerd omdat ze de motivering voor haar beslissingen niet openbaar wil maken.

²³ Mea Culpa heeft op mij en op duizenden lezers een diepe indruk gemaakt. Het werd ook aangekocht door de leidende uitgeverijen Gyldendal in Denemarken en Norsteds in Zweden. Men heeft er hier [d.w.z. in Noorwegen] voor gekozen om de sterkte, de eerlijkheid en het engagement buiten beschouwing te laten en zich op het element taal te concentreren.

Hanne Wilhelmsen keert terug in het samen met Berit Reiss-Andersen geschreven Løvens gap (1997). Berit Reiss-Andersen is de kleindochter van de bekende Noorse dichter Gunnar Reiss-Andersen (1896-1964), en haar invloed is volgens Fredrik Wandrup o. a. stilistisch merkbaar:

[stilen] virker [...] mer økonomisk og tett enn tidligere. Boka er stort sett fri for språkblomster, og de velutformede dialogene brukes til å piske fortellingen framover. ²⁴

Opnieuw spelen schuldig zijn en zich schuldig voelen een belangrijke rol. Hanne Wilhelmsen zelf staat minder centraal in het boek; ze is alleen officieus bij het onderzoek betrokken. Billy T. komt meer op de voorgrond en ook Håkon Sand is terug. Verder maakt ook Gunnar Staalesens Varg Veum een cameo in het boek.

In Løvens gap bevindt Noorwegen zich in een Olaf Palme-situatie nadat eerste minister Brigitte Volter in haar kantoor vermoord is. Een erg belangrijke, maar niet gemakkelijk te beantwoorden vraag daarbij is: werd Volter vermoord omdat ze eerste minister was of heeft de moord met haar privéleven te maken? Op de achtergrond waart de hele tijd ook een onderzoek naar een onverklaarbaar grote zuigelingensterfte in het jaar 1965 rond...

Anne Holt gebruikt Løvens gap ook om haar gram te halen op de sensatiepers: "Kikk + Lytt" is natuurlijk "Se og Hør" en KA, waar journaliste Liten Lettvik werkt, VG:

hun sto bredbent med det strie håret til alle kanter, hele kroppen virket ivrig, som en altfor gammel og overvektig elghund som skulle vise hvalpene hvordan dette skulle gjøres (292) ²⁵

Lettvik is totaal niet geïnteresseerd in de emotionele schade die ze aanricht tijdens haar jacht op een scoop:

Det er akkurat some en kniv [...] Det er som om noen har skåret opp et arr som har tatt så mange år på å gro. (297) ²⁶

fluistert een van haar slachtoffers. Overigens zitten er ook tussen de politici een paar onaangename figuren. Om de al vernoemde Fredrik Wandrup nog eens te citeren:

For min del vil jeg si at boka er et utmerket eksempel på en krim som tilfredsstiller kravet til puslespill samtidig som den forteller noe viktig om konsekvensen av hykleri i politikens indre gemakker. ²⁷

²⁴ de stijl lijkt economischer en compacter dan voorheen. Het boek is grotendeels vrij van stijlbloempjes, en de goedgeschreven dialogen worden gebruikt om het verhaal vaart te geven.

²⁵ Ze stond wijdbeens, haar borstelige haar stond naar alle kanten uit en haar hele lichaam maakte zo'n fanatieke indruk, dat ze een beetje leek op een overjarige, te zware jachthond die haar welpjes wel eens zou laten zien hoe het moest. (289) (vertaling Annemarie Smit)

²⁶ Het is net als een mes [...] Het is alsof iemand een litteken opensnijdt dat na vele jaren eindelijk is geheeld. (294) (vertaling Annemarie Smit)

²⁷ Ik vind het boek een uitstekend voorbeeld van een misdaadroman die als puzzel aan de verwachtingen voldoet maar terzelfder tijd iets belangrijks vertelt over waartoe huichelarij en geheimhouding in het politieke milieu kunnen leiden.

Maar een groep tegenstanders van de walvisvaart een begrafenis laten verstoren is flauw, heel flauw.

Op de eerste bladzijde van *Død joker* (1999) pleegt er iemand zelfmoord. Op de tweede bladzijde krijgt de lezer "den mest makabre henrettelse Billy T. noen gang hadde vært borti" (63) op zijn bord. Billy T. – zo weet de trouwe Holt-fan – is een van de vaste medewerkers van hoofdfiguur Hanne Wilhelmsen.

Straffe kost dus om mee te beginnen. De vermoorde vrouw is daarenboven niemand minder dan de echtgenote van openbaar aanklager Sigurd Halvorsrud. Halvorsrud zelf beweert te weten wie de moordenaar van zijn vrouw is: ene Ståle Salvesen.

Maar die Ståle Salvesen zou wel eens de man kunnen zijn die op bladzijde 1 al een einde aan zijn leven gemaakt heeft en bijgevolg al dood was op het ogenblik van de lugubere moord. Nogal wat indiciën wijzen in de richting van Halvorsrud zelf -- of werd die er gewoon ingeluisd?

De plot van *Død joker* zit goed in mekaar. De plaats van handeling wijzigt voortdurend. Holt houdt haar lezers constant in het ongewisse o.a. door het aanwenden van fragmenten waarin figuren optreden die niet bij name genoemd worden. Verder worden er een aantal personages opgevoerd van wie gesuggereerd wordt dat ze iets met de moordzaak te maken hebben -- maar wat juist? Zo is er bijvoorbeeld Evald Bromo. Hij is journalist bij de respectabele krant *Aftenposten* en is erin geslaagd zijn pedofiele geaardheid altijd goed voor de buitenwereld verborgen te houden. Of Eivind Torsvik, die als achttienjarige zijn stiefvader op beestachtige wijze vermoord heeft en nu een succesauteur is.

Død joker is ook een lijvig boek. Dat komt voor een belangrijk deel ook omdat Holt, meer nog dan in haar vorige detectiveromans, veel aandacht besteedt aan het privéleven van Hanne Wilhelmsen. Die worstelt met een midlifecrisis en wordt door totaal onverwacht slecht nieuws (haar partner Cecilie Vibe is ernstig ziek) emotioneel nog meer uit haar evenwicht gehaald – en dat blijft natuurlijk niet zonder gevolgen voor het onderzoek dat ze leidt.

Ten slotte nog dit: met de reputatie van België in het buitenland was het aan het eind van de vorige eeuw slecht gesteld:

Belgia [...] Dioksiner og Belgisk Blå. Korrupsjon og seksuadsadisme. Politiske mord. Salmonella og importforbud. Belgia: Festlig land i sentrum av Europa. (357-358) ²⁸

²⁸ België [...] Dioxine en Belgisch blauw. Corruptie en seksschandalen. Politieke moorden. Salmonella en importverboden. België: alleraardigst land in het centrum van Europa.' (311) (vertaling Annemarie Smit)

en nog:

– *Marc Dutroux [...] - Husker du ham?*

Selvsagt husket hun Marc Dutroux, "Monsteret fra Charleroi". Gudene måtte vite hvor mange liv han hadde tatt, bade bokstavelig talt og i mer overført betydning. Pedofiliskandalen som rullet over Belgia sensommeren og høsten 1996 hadde sendt sjokkbølger over hele verden. Massearrestasjoner fulgte ettersom lik etter lik av små og store barn ble gravet opp av hager og funnet ihjelsultet i spesialmurte kjellere. Etter hvert tegnet det seg et bilde av en omfattende pedofiliring, der politifolk og dommere og dertil en håndfull sentrale politikere ble satt under etterforskning.

– *Det verste med saken var ikke at Marc Dutroux åpenbart ble skjermet av mektige mennesker i systemet (358)²⁹*

De believers zaten niet alleen in België.

In Uten Ekko (dat weer samen met Berit Reiss-Andersen geschreven is) (2000) keert Hanne Wilhelmsen na een verblijf van een half jaar in een Italiaans klooster (waarin ze zich teruggetrokken had na de dood van haar partner Cecilie Vibe) weer terug naar het hoofdkantoor van politie in Oslo. De ontvangst daar is niet bepaald hartelijk. Het wordt haar nog steeds erg kwalijk genomen dat ze na Cecilies dood onmiddellijk vertrokken is en zelfs diens begrafenis niet heeft bijgewoond. De woorden van haar vroegere maatje Billy T. zijn veelzeggend:

Ground rules, svarte han innbitt og slo nevene i bordet; ansiktet hans var bare femten-tjue centimeter fra Hannes da han fortsatte: - En: Jeg lar deg være i fred. To: Du lar meg være i fred. Tre: Og så lar du faen tutle meg etterforskerne mine i fred også, så de får gjort jobben sin. (124)³⁰

En dus mag ze papierwerk doen in de zaak die op dat ogenblik in handen is van Billy T.

Brede Ziegler, de bekendste kok van Noorwegen en eigenaar van het chique restaurant Entré, wordt vermoord teruggevonden ... aan de achterkant van het hoofdbureau van politie. Ziegler, zo blijkt al snel, was iemand die alleen in zichzelf geïnteresseerd was – een

²⁹ "Marc Dutroux" [...] "Herinner je je die nog?"

Natuurlijk herinnerde ze zich Marc Dutroux. Het monster van Charleroi. Joost mocht weten hoeveel levens hij op zijn geweten had, zowel letterlijk als in meer figuurlijke betekenis. Het pedofilieschandaal dat in de late zomer en het najaar van 1996 over België heen was gespoeld, had over de hele wereld schokgolven veroorzaakt. De stoffelijke overschotten van kleine en grotere kinderen werden uit ruïnen opgegraven of doodgehongerd in speciaal gemetselde kelders aangetroffen, waarna er massaal arrestaties waren verricht. Na verloop van tijd hadden zich de contouren van een omvangrijk pedofilienetwerk afgetekend en werden politiemensen en rechters en ook een handjevol belangrijke politici.

"Het ergste van de zaak was dat Marc Dutroux duidelijk bescherming genoot van machtige mensen binnen het systeem" (311-312) (vertaling Annemarie Smit)

³⁰ "Ground rules", antwoordde hij verbeterd en hij sloeg met zijn vuist op de tafel. Hun gezichten waren slechts vijftien, twintig centimeter van elkaar verwijderd toen hij verderging: "Eén: ik laat jou met rust. Twee: jij laat mij met rust. Drie: je laat mijn rechercheurs verdomme ook met rust, zodat ze gewoon hun werk kunnen doen. (110) (vertaling Annemarie Smit)

man die zich heel wat vijanden gemaakt had dus. Uit het forensich onderzoek blijkt dat op zijn minst twee personen hem erg graag dood wilden en daarvoor gebruik maakten van

*en gift som er tilgjengelig i alle hjem og en kniv i fritt salg*³¹ (214)

Het probleem is dat Billy T. een compleet zootje van het moordonderzoek maakt. Hij geeft niet echt leiding, communiceert slecht, vergeet informatie door te spelen en houdt zich niet aan de regels die gelden voor de politie.

En dus moet Hanne, ondanks de aanvankelijke onwil tot medewerking van de andere leden van het team met hun

*Utfrysningstaktikk[...] [som] var nøye planlagt, grundig iverksatt og åpenbart allment akseptert*³² (206)

voor een doorbraak zorgen.

Zoals altijd bij Anne Holt zit de plot goed in elkaar en wordt de lezer bij het lief en leed van de politie-onderzoekers betrokken. De personengalerij bevat verder o.a. een student die om de een of andere reden dringend aan geld moet geraken, een redelijk bizarre en onaangename oudere dame die de pers met de regelmaat van een klok op ingezonden brieven trakteert, en een Italiaan met "vinkleptomani".

Wat Hanne Wilhelmsen zelf betreft moet zeker vermeld worden dat ze op de terugreis naar Noorwegen een nieuwe partner ontmoet, de Turkse Nefis, die wiskunde doceert aan de universiteit van Istanbul. Verder haalt ze Harrymarr

*Oslos eldste gatebore*³³ (6)

in huis, en die fungeert als een soort feelgoodelement in de roman:

– *Ai luv ju, hikstet hun stille.*

*Det var Harrymarrys aller første setning på engelsk. Hun var sikker på at det var det riktige å si til en ny venn.*³⁴ (349)

³¹ een gif dat in ieder huis te vinden is en een mes dat gewoon vrij te koop is. (188) (vertaling Annemarie Smit)

³² De tactiek om te doen alsof ze lucht was, was nauwkeurig gepland, zorgvuldig uitgevoerd en kennelijk algemeen geaccepteerd. (181) (vertaling Annemarie Smit)

³³ de oudste straathoer van Oslo. (7) (vertaling Annemarie Smit)

³⁴ 'Ai luv joe', snikte ze zacht.

Het was Harrymarr's allereerste zin in het Engels. Ze wist zeker dat het de juiste begroeting was voor een nieuwe vriendin. (303-304) (vertaling Annemarie Smit)

In Det som er mitt (2001) verlaat Anne Holt voor het eerst de Hanne Wilhelmsenreeks. Hier is het Yngvar Stubø die het onderzoek leidt. Hij is 54, grootvader, en heeft twee jaar geleden z'n vrouw en dochter verloren in iets wat alleen maar als een "freak accident" omschreven kan worden. Stubø's intuïtie laat hem niet vaak in de steek maar in de zaak waar hij nu mee bezig is zou hij toch graag de hulp krijgen van Inger Johanne Vik.

Inger Johanne is "utdannet kriminolog", juriste en psychologe; ze heeft vroeger nog voor het FBI gewerkt (en daar, zal in de volgende romans blijken, iets traumatiserends beleefd); "noenogtredve" (96) is ze, gescheiden, "pen. På en kjedelig måte" (96) en "fordømt ansvarlig" (43). Stubø zou graag hebben dat ze een profiel opmaakt van de ontvoerder van een aantal jonge kinderen, maar Inger Johanne voelt daar maar weinig voor: ze heeft zelf een dochttertje, Kristiane, dat een ontwikkelingsachterstand heeft en vreest dat ze de zaak emotioneel niet aan zal kunnen. Na lang aandringen stemt ze toch toe en er groeit een vreemde band tussen haar en Stubø.

Het onderzoek waar Stubø mee bezig is heeft Noorwegen in rep en roer gezet. Drie jonge kinderen zijn ontvoerd, twee ervan worden dood teruggevonden: het is volstrekt onduidelijk wat de doodsoorzaak is. Een moord op een baby wordt aan de dezelfde dader toegeschreven. En misschien wel het allervreemdste: de ontvoerder lijkt geen seksuele pervers te zijn, maar iemand die op wraak uit is. Dat is waar de titel van de Nederlandse vertaling Je verdiende loon naar verwijst. Maar wraak op wie of wat dan? Dat is waar de Noorse titel naar verwijst.

Terzelfder tijd onderzoekt Inger Johanne als universiteitslector en vorser nog een andere zaak die een vreemde parallel vertoont met wat er nu aan de hand is. In 1956 werd een zekere Aksel Seier veroordeeld voor de moord op de achtjarige Hedvig. Een paar jaar later werd hij plots zonder enige verklaring vrijgelaten. Alle documenten over de zaak bleken toen overigens onvindbaar te zijn. Veel wijst er nu op dat Seiers veroordeling een justitiële dwaling was...

Det som er mitt is een knap geconstrueerde en spannende thriller. Zoals steeds besteedt Anne Holt ruime aandacht aan de psychologie van haar personages. Terloops wordt ook de "veramerikanisering" van de nieuwsgaring gehekelde: de beschrijving van de achtervolging van een copycat – helikopters van de tv-stations inbegrepen – verwijst duidelijk naar de arrestatie van O.J. Simpson. En ook op burgerwachten die het heft in eigen handen nemen heeft in elk geval Stubø het niet begrepen:

Jeg kan ikke bestemme hva dere ber i Asker og Bærum gjør. Men hadde jeg vært deg... Botlegg de jævlene som brakk armen hans. Hvis ikke, har du ville vesten ber før uka er omme. Sann mine ord. Et jævla Texas. (116)³⁵

³⁵ "Ik kan niet bepalen wat jullie hier in Asker en Bærum doen, maar als ik jou was... bekeur die klootzakken die zijn arm hebben gebroken. Zo niet, dan is het hier binnen een week wild west. Let op mijn woorden. Je reinste Texas. (111) (vertaling Annemarie Smit)

In *Sannheten bortenfor* (2003) keert Hanne Wilhelmsen terug. In de kerstperiode wordt Oslo opgeschrikt door een bijzonder sensationele zaak: een viervoudige moord:

*Oslopolitiets mest spektakulaere drapssak i manns minne*³⁶ (128)

De mediabelangstelling is dan ook enorm, en dat ontlokt Hanne Wilhelmsen (en Anne Holt?) de volgende zure oprisping:

*Den fjerde statsmakt har overtatt. De skyr ingenting. For dem gjelder ingen regler. De har ulovlige arkiver, de bestikker, overtaler, presser og kiler sine kilder. De skriker, sparkes og hyls bare noen nevner ordet kontroll for dem. De forvalter jo ytringsfriheten, må vite. Hver gang de driter seg ut, kjøper de en navlebeskuende liten debatt i fagbladene sine og kaller det selvkritikk. Så er de på'n igjen.*³⁷ (129)

Drie van de slachtoffers zijn familie van elkaar: Hermann Stahlberg, eigenaar van een middelgrote rederij, zijn vrouw Turid en hun oudste zoon Preben. De vierde dode lijkt een toevallige bezoeker te zijn, een consulent van een uitgeverij met de nogal merkwaardige naam Sidensvans (een "sidensvans" is in het Noors een "pestvogel").

Het technisch onderzoek wordt bemoeilijkt door een zwerfhond die de plaats van de misdaad vóór de politie "bezocht" heeft, maar het onderzoeksteam krijgt toch een paar mogelijke daders in het vizier: Stahlbergs jongere zoon Carl Christian en diens vrouw Mabelle waren met Carls ouders in een bitter conflict gewikkeld over de opvolging binnen de rederij. Ook dochter Hermine blijkt niet van onbesproken gedrag.

Alleen Hanne Wilhelmsen (ondertussen anderhalf jaar samen met haar nieuwe partner Nefis) is niet overtuigd. Zij vindt dat er te weinig aandacht besteed wordt aan de "toevallige" bezoeker Sidensvans – hoewel het voor haar ook duidelijk is dat de Stahlbergs liegen. Daarom gaat ze op zoek naar de "sannheten bortenfor [løgnene]" van de titel:

De [d.w.z. de andere chercheurs] lever i den underlige tro at den som lyver om noe, lyver om alt. (235)³⁸

Hannes eigenzinnige optreden (al jaren haar handelsmerk) maakt haar niet bepaald populair bij de rest van het team en het komt o. a. tot een ferme botsing met politiadvokat Annemari Skram:

Vet du Hanne, av og til er du en pest og en plage. Hva er det du sitter og tenker på. Må du være så

³⁶ de meest spectaculaire moordzaak sinds mensenheugenis van de politie van Oslo (122) (vertaling Annemarie Smit)

³⁷ De vierde macht heeft het overgenomen. Ze gaan niets uit de weg. Voor hen gelden geen regels. Ze hebben illegale archieven, ze bestoken hun bronnen meer smeergeld, ze praten ze om, chanteren en kietelen ze. Zodra iemand het woord "controle" laat vallen, beginnen ze te schreeuwen, te schoppen en te gillen. Zij beheren de vrijheid van meningsuiting namelijk, moet je weten. Elke keer als ze een blunder begaan, voeren ze een navelstaarderig debatje in hun vakbladen en dat noemen ze dan zelfkritiek. Daarna gaan ze gewoon door. (123) (vertaling Annemarie Smit)

³⁸ De rest van de bende hierbuiten [...] leeft in de wonderlijke veronderstelling dat wie over één ding liegt, over alles liegt. (223) (vertaling Annemarie Smit)

bemmelighetsfull? Regner du oss andre for idioter, eller har du en annen grunn til å se ut som om du sitter der nede og vet akkurat hva som skjedde [...], men ikke gidder å dele det med oss? (198)³⁹

Net zoals in de andere Hanne Wilhelmsenromans besteedt Holt ook nu weer veel aandacht aan de situatie van haar hoofdpersonage. Hanne Wilhelmsen worstelt weer met persoonlijke problemen: de slechte relatie met haar nog niet zo lang geleden overleden vader houdt haar voortdurend bezig:

Ikke godt nok [...] Det har jeg alltid vært⁴⁰ (50)

Het feit dat haar neef Alexander nu in een soortgelijke situatie beland is maakt het alleen maar erger. Ook Billy T. zit met problemen, maar die zijn van financiële aard, en dan wordt de verleiding groot om zich om te laten kopen...

En hoe loopt het allemaal af? Hanne heeft het natuurlijk bij het rechte eind, maar maakt uiteindelijk een inschattingfout... Sannheten bortenfor is

en stramt komponert kriminalroman, passe lang, uten overflødig prat og med en overbevisende avslutning⁴¹

vond Dagbladets recensent Kurt Hanssen.

In Det som aldri skjer (2004) is het weer de beurt aan het echtpaar Stubø-Vik. Ze hebben net een baby gekregen: Ragnhild. Stubø moet het onderzoek leiden in (alweer) een ophefmakende moordzaak: "tv-kjendis" Fiona Helle, heel bekend door haar programma "Fiona i farten" (een soort Noorse versie van "Spoorloos") wordt bij haar thuis vermoord teruggevonden. Een gruwelijk detail is dat haar tong afgesneden werd en daarna in een soort origamiconstructie op tafel gezet.

Wat later volgt er een tweede "kjendismord". Vibeke Heinerback, de jonge partijleidster van een niet bij naam genoemde partij (de verwijzing naar de rechtse Fremskrittsparti is echter duidelijk) wordt (ook weer thuis) vermoord teruggevonden met een exemplaar van de koran tussen haar dijen.

Er volgt nog een derde slachtoffer en dan gaat er bij (ex)profiel Inger Johanne Vik een lichtje branden: ze ziet een opvallende gelijkenis tussen de drie moorden in Noorwegen en een vroegere reeks van vijf in de Verenigde Staten. Is er een copycat aan het werk?

³⁹ "Weet je, Hanne, soms ben jij echt onuitstaanbaar. Waar zit je nu aan te denken? Moet je echt zo geheimzinnig doen? Beschouw je ons als idioten of heb je een andere reden om te doen alsof je precies weet wat er [...] is gebeurd maar geen zin hebt om het met ons te delen?"(188) (vertaling Annemarie Smit)

⁴⁰ Ik ben niet goed genoeg [...] Nooit geweest. (51) (vertaling Annemarie Smit)

⁴¹ een strak gecomponeerde politieroman, net lang genoeg, zonder overbodig geklets en met een geloofwaardig en logisch einde.

Moordenaars zonder motief, zegt Vik, zijn de allermoeilijkste om op te sporen:

Den vanskeligste morder å fange, er den som dreper uten motiv. [...] All moderne taktisk etterforskning går i bunn og grunn ut på å finne motiv for gjerningen. Til og med den alvorlig sinnslidende seriedrapsmann vil kunne avsløres, ettersom selv en absurd og tilsynelatende randomisert utvelgelse av ofre vil ha en eller annen form for skjult mønster, en konneksitet. Når det ikke finnes noe slikt, ingen årsak, ingen sammenheng, ingen logikk -- hvor forskradd den enn måtte være -- spilles vi sjakk matt. En slik morder ville kunne holde oss for narr i ... uendeligheter.⁴² (108)

De politie zit inderdaad zonder een enkel duidelijk spoor en dus wordt het bang afwachten of er nog meer moorden volgen...

Det som aldri skjer is een erg onderhoudende politieroman; Ole Jacob Hoel had het in Adreseavisen over

den mest velskrevne og effektive krimhistorien hittil fra norske krimssuperselger.⁴³

Leuk is dat in het boek een soort donker alter ego van Anne Holt zelf optreedt:

Du er forfatter av ikke mindre enn sytten kriminalromaner [...] Du regnes som ekspert på området, og boster stor anerkjennelse for ditt grundige forarbeid og din omfattende research. [...] Jurist av bakgrunn, er det ikke så? (388)⁴⁴

Daarnaast ontmoeten we ook nog een politieman die er wel heel onorthodoxe methodes op na houdt: een Noorse Hans Rieder zou er een vette kluif aan hebben. En op het einde van Det som aldri skjer weten we wel wie de dader(s) is/zijn, maar blijven we toch met een soort open einde achter.

Nog een tip om af te sluiten: lees Holts volgende boek, Presidentens valg, NIET voor dit boek, want daar wordt meer dan een tip van de sluier opgelicht...

⁴² De moeilijkste moordenaar om te pakken, is iemand die zonder motief moordt. [...] Al het moderne tactisch onderzoek is in wezen gericht op het vinden van het motief voor het misdrijf. Ook de ernstig zenuwzieke seriemoordenaar kan ontmaskerd worden, aangezien zelfs een absurde en ogenschijnlijk willekeurige keuze van slachtoffers wel in een of andere vorm een verborgen patroon, een verwantschap heeft. Wanneer zoiets niet bestaat, geen oorzaak, geen samenhang, geen logica - hoe bizar die ook mag zijn - staan wij schaakmat. Zo'n moordenaar zou ons tot ... tot in de eeuwigheid voor de gek kunnen houden. (96) (vertaling Annemarie Smit)

⁴³ het tot hiertoe meest geslaagde en meest efficiënte misdaadverhaal van de best verkopende Noorse misdaadauteur.
⁴⁴ U bent auteur van maar liefst zeventien misdaadromans [...] U wordt beschouwd als een expert op dit gebied en u oogst veel waardering voor uw grondige voorwerk en uw uitgebreide research. [...] U bent van oorsprong jurist, nietwaar?' (334) (vertaling Annemarie Smit)

Met Presidentens valg begeeft Anne Holt zich op het terrein van de politieke thriller; de beschreven gebeurtenissen spelen zich niet alleen in en rond Oslo af, maar ook in de Verenigde Staten en Saoedi-Arabië.

Holts uitgangspunt is iets wat in 2004 niet bewaarheid werd: George W. Bush wordt niet herkozen en de Verenigde Staten krijgen met Helen Lardahl Bentley voor het eerst een vrouwelijke president. Haar eerste buitenlandse reis is naar het land vanwaaruit haar familie ooit naar de V.S. emigreerde: op de Noorse nationale feestdag zal ze in Oslo zijn.

Maar op die 17de mei gebeurt het onvoorstelbare: Helen Lardahl Bentley wordt uit haar hotelsuite ontvoerd. De Noorse politie zet meteen de grote middelen in, en ook de Amerikanen laten zich vanzelfsprekend niet onbetuigd: ze sturen een uitgebreid onderzoeksteam onder leiding van Warren Scifford, die de lezer al "van horen zeggen" kent uit de vorige Stubø/Vik-romans.

De Noors-Amerikaanse samenwerking verloopt erg stroef, en dat is voor de chef van de Binnenlandse Veiligheidsdienst Peter Salhus geen verrassing:

Vi må ikke ha illusjoner om at amerikanerne lar seg dirigere i en situasjon som denne. De kommer til å gå over streken, gang på gang. Samtidig må vi erkjenne at de sitter på kvalifikasjoner, utstyr og etterretning som kan være helt avgjørende for saken. Vi trenger dem, rett og slett. Det aller viktigste blir å overbevise dem om at [...] de trenger oss minst like sterke [...] Hvis ikke, kjører de over oss. (62) ⁴⁵

En dat het niet altijd de Amerikanen zijn die voor problemen zorgen zou moeten blijken uit een opmerking van hun ambassadeur in Noorwegen:

Det er ikke mange innbyggere her i landet, men de er ubegripelig sta. Alle som en. (69) ⁴⁶

En laat nu net Stubø aangesteld worden als verbindingsman tussen het Noorse en het Amerikaanse team en moet dus nauw samenwerken met Scifford. Dat brengt gezien wat er in het verleden gebeurd is, een heuse crisis in zijn relatie met Inger Vik teweeg. Ze gaat ervandoor en neemt tijdelijk haar intrek bij ... Hanne Wilhelmsen, die meteen een interessante tip in huis heeft om het slabakkende onderzoek vooruit te helpen...

Dat er een heel machtig iemand achter de ontvoering zit, is van het begin duidelijk;

⁴⁵ We moeten niet de illusie hebben dat de Amerikanen zich in een situatie als deze de les laten lezen. Ze zullen keer op keer over de schreef gaan. Tegelijkertijd moeten we erkennen dat ze over kwalificaties, uitrusting en inlichtingen beschikken die voor de zaak van doorslaggevende betekenis kunnen zijn. We hebben hen, simpel gezegd, nodig. Het allerbelangrijkste is hen ervan te overtuigen dat [...] zij ons minstens even erg nodig hebben [...] Zo niet, dan walsen ze over ons heen. (69) (vertaling Carla Joustra en Kim Snoeijsing)

⁴⁶ Dit land heeft niet veel inwoners, maar ze zijn ongelooflijk koppig. Werkelijk allemaal. (78) (vertaling Carla Joustra en Kim Snoeijsing)

iemand voor wie zelfs de FBI-agenten niet veilig blijken te zijn en iemand die een veel verfijndere vorm van terrorisme beoefent dan Osama bin Laden: hij wil de V.S. raken daar waar de doorsnee Amerikaan dat het ergst voelt.

Wordt de presidente teruggevonden? Ja, en wel op een héél onverwachte plaats... En dat de finale terreuraanslag uiteindelijk (?) afgewend wordt is niet de verdienste van Stubø of Wilhelmsen of van het Noorse of het Amerikaanse onderzoeksteam; ik wil alleen nog verklappen dat "womaniser" Warren Scifford niet meteen zijn beste dagen beleeft.

Presidentens valg is spannend en bijwijlen verontrustend en deed Terje Stemland in zijn recensie een behoorlijk lyrische toon aanslaan:

*Hennes personportretter er psykologisk fengende, og språket utmerker seg som vanlig med pregnans og raffinement. Dertil har hun en velutviklet evne til å overraske*⁴⁷

Ook de Thrillergids van Vrij Nederland kon het boek wel smaken en gaf drie sterren.

Een echte comeback maakt Hanne Wilhelmsen in 1222 (2007).

Sinds ze bij een confrontatie met een corrupte politiechef zwaargewond raakte en sindsdien aan een rolstoel gekluisterd is, leeft Hanne Wilhelmsen een teruggetrokken leven samen met haar partner Nefis en hun dochtertje – ze wil het liefst niets met andere mensen te maken hebben.

Op 14 februari 2007 bevindt Hanne zich op de trein van Oslo naar Bergen wanneer die net na het verlaten van Finse ontspoord. Behalve de machinist overleeft iedereen het ongeval, maar er zijn wel een aantal gewonden.

Finse is niet zomaar een plaats in Noorwegen: het is het hoogstgelegen station van het land en is eigenlijk alleen maar met de trein echt bereikbaar. Alle passagiers worden naar het lokale Hotel Finse 1222 gebracht; een hevige orkaan zorgt ervoor dat ze daar de volgende etmalen volledig van de buitenwereld afgesloten zullen zijn.

Onder de passagiers bevinden zich een paar lokale bekendheden: Kari Thue is een soort Geert Wilders, Cato Hammar een bekende televisiedominee die bij velen nogal wat irritatie opwekt, Steinar Aass een zakenman met een niet al te beste reputatie. En dan zijn er nog de vier mannen die zich in een speciale wagon aan het einde van de trein bevonden: ze zijn bewapend en weigeren ieder contact met de rest van de passagiers, wat natuurlijk tot allerlei speculaties aanleiding geeft.

⁴⁷ Haar portrettschilderingen zijn psychologisch boeiend, en het taalgebruik munt zoals gewoonlijk uit door pregnantie en geraffineerdheid. Daarnaast weet ze erg goed te verrassen.

Dan wordt er iemand vermoord. Hanne Wilhelmsen start een soort informeel onderzoek, daarbij geholpen door Magnus Streng (één van de dokters die zich in de trein bevond), Geir Ringholmen (een advocaat die in zijn vakantiehuisje in Finse aan het werk was) en Berit Tverre, de eigenares van het hotel.

De setting (een groep mensen samen op een locatie waar ze volledig van de buitenwereld afgesloten zijn) doet natuurlijk denken aan Agatha Christies Ten Little Niggers (die in latere versies "Indians" werden) – Hanne Wilhelmsen maakt er zelf een allusie op – en ook de ontkenning waarbij iedereen aanwezig is en de aandacht eerst uitgaat naar iemand die onschuldig blijkt te zijn is een kneep die de "queen of crime" vaak gebruikte, maar toch is 1222 een eigentijdse detectiveroman met aandacht voor de psychologie van de personages (ook die van Hanne Wilhelmsen, die hier voor het eerst zelf aan het woord is) en verwijzingen naar actuele situaties. In de "Detective & Thrillergids" van Vrij Nederland werd hij zelfs bedacht met vier sterren!

Pengemann (2009) illustreert dat iedereen wel een of ander geheim heeft, waarvan hij of zij echt niet wil dat anderen het te weten komen. Zelfs voor (protestantse) bisschoppen is dat het geval. Op kerstavond wordt in Bergen Eva Karin Lysgaard op straat doodgestoken. Stubø wordt naar de stad waar het bijna altijd regent gestuurd om de plaatselijke politie bij te staan in de zoektocht naar de moordenaar van de erg geliefde bisschop. Het onderzoek verloopt bijzonder moeizaam, want noch Lysgaards echtgenoot Erik, noch hun zoon Lukas blijkt erg geneigd om hun medewerking te verlenen.

En het blijft niet bij deze ene moord. In dezelfde kerstperiode neemt het aantal zaken (vooral in Oslo en omgeving) dramatisch toe: andere slachtoffers zijn o.a. een Koerdische asielzoeker, een avant-garde kunstenaar en een documentairemaakster. De lezer heeft natuurlijk het stelligste vermoeden dat er een verband tussen al die moorden is, maar het duurt een hele tijd voor ook de politie tot die conclusie komt. Het is uiteindelijk Inger Johanne Vik, die aan een wetenschappelijk onderzoek over "hatvold",

der motivet for forbrytelsen [er] knytter til rase, etnisk tilhørighet, religion eller seksuell legning (81) ⁴⁸

bezig is, die het verband ziet.

Haar theorie doet echter zo fantastisch aan dat ze er Stubø niet van op de hoogte durft te brengen, maar op aanraden van Hanne Wilhelmsen, die een piepkleine cameo maakt, met haar ideeën naar Silje Sørensen van de Oslose politie trekt; Silje Sørensen kennen we ook al uit de Hanne Wilhelmsenreeks.

Vergezocht, die indruk krijg je als lezer ook, en je stelt je zeker de vraag "waarom juist Noorwegen?". Voor een antwoord op die vraag zorgt uiteindelijk de "pengemann" ⁴⁹ uit

⁴⁸ waar het motief voor het misdrijf gekoppeld kon worden aan ras, etniciteit, religie of seksuele geaardheid (45) (vertaald door Annemarie Smit)

de titel; een Noorse bedrijfsleider die als een van de weinigen de economische crisis van 2008 zonder veel kleerscheuren door is gekomen, maar die net als de vermoorde bisschop een geheim met zich meedraagt, een geheim dat hem steeds meer gewetenswroeging blijkt te bezorgen...

Anne Holt zelf omschreef Pengemannen zelf als een boek over

forholdet mellom hat og kriminelt hat. Mellom det å ytre seg i hatske vendinger om andre, som i og for seg er helt lovlig, og når det går over i kriminelle handlinger og terror ... spesielt utsatte mennesker kan la seg påvirke av et skarpt offentlig ordskjifte. Hvis de hater en gruppe mennesker vil noen sårbare sjeler i et hardt debattklima lettere bikke over. ⁵⁰

Holt tar leseren med på et dybdykk inn i både finanskrisa, hatkriminalitet, menneskets forhold til Gud, norsk lovgivning, den nye familiens daglige utfordringer, og angst – angsten vi alle kjenner på. Det som først og fremst gjør romanen så bra, er plottet, alle disse hendelsene som til syvende og sist henger sammen som et finmasket edderkoppnett, det varierte og lette språket, men også forfatterens geniale måte å få leseren til å assosiere med tidligere leste bøker av andre forfattere. ⁵¹

schreef Eva Kristenstuen.

Samen met haar broer, de cardioloog Even Holt, publiceerde Anne Holt in 2011 de thriller Flimmer. Het hoofdpersonage is nieuw: Sara Zuckerman is een bekend hartchirurg en professor aan het universitair ziekenhuis GRUS in Bærum. Ze is erg goed in haar vak en dat vindt ze ook zelf:

Ingen hadde hennes track record, hennes kunnskap, bakgrunn og anseelse. En stjerne var hun, en megastjerne [...] den beste, den største, den dyktigste blant norske middelmadigheter. (8) ⁵²

Maar dan wordt ze op een dag geconfronteerd met twee schijnbaar onverklaarbare, kort op elkaar volgende sterfgevallen. Een van de twee doden is Erik Berntsen, het voormalig diensthoofd cardiologie dat haar ooit aan het begin van haar carrière begeleid heeft.

⁴⁹ Een "pengemann" is iemand die heel erg vermogend is.

⁵⁰ de relatie tussen haat en haat als crimineel gegeven. Het verband tussen het formuleren van hatelijke zinswendingen over anderen, wat op zichzelf geheel legaal is, en wanneer dat ontaardt in criminele handelingen en terreur. .. Vooral ervoor ontvankelijke mensen kunnen zich laten beïnvloeden door een publieke discussie die op het scherp van de snee gevoerd wordt. Wanneer ze een bepaalde groep mensen haten kunnen sommige kwetsbare zielen in een hard debatklimaat gemakkelijker over de schreef gaan.

⁵¹ Holt neemt samen met de lezer een diepe duik in de financiële crisis, de criminele haat, de verhouding tussen God en de mensen, de Noorse wetgeving, de dagelijkse besommeringen van een jonge familie, en de angst -- de angst die we allemaal voelen.

Wat de roman vooral zo goed maakt, is de plot, al deze gebeurtenissen die ten langen leste als in een fijnmazig spinnenweb met elkaar in verband staan, het gevarieerde en vlotte taalgebruik, maar ook de geniale manier van de auteur om bij de lezer associaties op te roepen met vroeger gelezen boeken van andere schrijvers.

⁵² Niemand had haar *track record*, haar kennis, achtergrond en aanzien. Ze was een ster, een megaster [...] de beste, de grootste, de capabelste van alle Noorse middelmatigheden. (10). (Vertaling Carla Joustra en Ingrid Hilwerda)

Opvallend is dat Zuckerman bij beide slachtoffers erg recent een ICD (een soort heel geavanceerde en computergestuurde pacemaker) heeft ingeplant. Het wordt een hele klus om te weten te komen wat er exact fout gelopen is – dat er in het ziekenhuis een afgunstige collega rondloopt maakt de zaak er niet eenvoudiger op, en dat de ICD's in kwestie gefabriceerd worden door een multinational waarin de Noorse staat via zijn oliefonds fors geïnvesteerd heeft, maakt het allemaal nogal gênant. Het peterprincipe wordt dan weer in de praktijk gebracht door de directeur van GRUS.

Flimmer betekent eigenlijk "onregelmatig hartritme". Het is een spannende thriller die wijst op de mogelijke gevaarlijke consequenties van de eerste doelstelling van de liberale economie: het maken van winst en (daarmee onlosmakelijk verbonden) het tevredenstellen van de aandeelhouders. De beurs is volgens Sara Zuckerman

Et digert, livsfarlig monopolspill med penger som kan byttes inn i ordentlige hvis du er heldig (342) ⁵³

En wanneer ook toplui uit de medische wereld meer denken aan financiële consequenties dan aan veiligheid voor leven en gezondheid, en daardoor dingen in de doofpot proberen te stoppen, zijn de mogelijke gevolgen niet te overzien. Of zoals Otto Schultz, CEO van Mercury Medical het verwoordt:

Aksjekursen [...] - Aksjekursen er nå én sak og ille nok! Mer enn ille nok! Men tenk deg hva det vil koste oss å behandle hver eneste forbanna pasient på nytt! Hale dem inn fra gud vet hvor i hele verden, legge dem inn på kostbare sykehus og – Og har du tenkt på hva dette betyr for hele selskapets renommé! (164) ⁵⁴

Maar zoals gewoonlijk in een thriller, blijkt niet alles uiteindelijk te zijn wat het lijkt.

Zoals vaak in moderne thrillers werken Anne en Even Holt met verschillende verhaallijnen die uiteindelijk samenkomen en met verschillende tijdsniveaus. Een alwetende, selectief onthullende verteller zorgt regelmatig voor onverwachte wendingen. Net als in Anne Holts politieromans wordt de lezer ook hier deelgenoot gemaakt van de privébeslommeringen van de hoofdpersonages en precies zoals in het echte leven worden ook hier niet alle schuldigen gestraft en krijgt wie het goed voorheeft soms de volle laag.

Sara Zuckermann zien we nog terug:

Sara komt terug. Ik heb nog twee boeken met haar in de planning. Het wordt een trilogie. Maar daarnaast blijf ik ook doorgaan met mijn andere twee series. [...] De karakters in al mijn boeken zijn de gereedschappen waarmee ik mijn verhaal vertel. Als ik een nieuw verhaal bedacht heb, ga ik pas kijken

⁵³ Een omvangrijk, levensgevaarlijk monopolyspel met nepgeld dat kan worden ingewisseld voor echt geld, als je geluk hebt. (328) (Vertaling Carla Joustra en Ingrid Hilwerda)

⁵⁴ De aandelenkoers! [...] brulde Otto Schultz, en hij greep de rand van de tafel vast en boog zich naar voren. De aandelenkoers is nog maar één ding. Hoewel dat ook al erg genoeg is. Maar stel je eens voor wat het gaat kosten om elke patiënt opnieuw te behandelen! Alle patiënten, over de hele wereld verspreid, moeten worden opgenomen in dure ziekenhuizen en... En heb je bedacht wat dat voor onze naam betekent? (160) (Vertaling Carla Joustra en Ingrid Hilwerda)

met welke personages uit welke serie dat verhaal het beste verteld kan worden. Het medische verhaal in Hartslag paste bij geen van de personages die ik al had. Dat is de reden geweest dat ik dokter Sara Zuckerman heb bedacht. En de enige reden dat ik met haar nog twee boeken wil maken is vanwege het feit dat ik nog twee interessante medische verhalen wil vertellen.

zegt Holt in het al vermelde interview met Kees de Bree.

Noten

(N.B.: de hier vermelde uitgaven zijn de geconsulteerde en dus niet noodzakelijk de eerste)

Inleiding

Het eerste citaat over Anne Holt komt uit Wikipedia.

Het tweede citaat over Anne Holt komt uit: Nils Nordberg, "A Dame's gotta Do What a Dame's Gotta Do", Norwegian Literature 1996, p.18.

Het interview met Kees de Bree is te vinden op:

<http://www.crimezone.nl/web/Interviews/Artikel/Interview-Anne-Holt-1.htm>

Blind gudinne

Anne Holt, Blind gudinne, Oslo (Cappelen --CUB), 1977⁴, ISBN 978-82-02-16739-4

Anne Holt, Blinde godin, vertaald door Annemarie Smit, Amsterdam (De Arbeiderspers), 1997, ISBN 978-90-295-2086-7

Salige er de som tørster

Anne Holt, Salige er de som tørster, Oslo (Cappelen), 1995 ISBN 978-82-02-15856-9

Anne Holt, Hittegolf, vertaald door Annemarie Smit, Antwerpen/Amsterdam (Archipel), 1998, ISBN 90-295-2147-3

De recensie van Terje Stemland stond in "Aftenposten" van 11.10.1994

Demørens død

Anne Holt, Demonens død, Oslo (Cappelen), 1996³, ISBN 82-02-15926-1

Anne Holt, Het verschrikkelijke kind, vertaald door Annemarie Smit, Antwerpen/Amsterdam (Archipel), 1999, ISBN 90-295-2166-X

Mea culpa

Anne Holt, Mea Culpa, en histoire om kjærlighet, Oslo (Cappelen), 1997³ ISBN 978-82-02-16757-8

Het artikel van Håkon Moslet stond in "Dagbladet" van 27.08.97

<http://www.dagbladet.no/nyheter/970827-kjent-11.html>

De recensie van Schwedenkrimi is te vinden op:

http://www.schwedenkrimi.de/holt_rez.htm

De recensie van Sylvi Berit Arnesen stond in Kulturspeilet:

http://www.pluto.no/kulturspeilet/faste/Holt_MeaCulpa.html

De recensie van Fredrik Wandrup stond in "Dagbladet" van 28.08.1997

<http://ipad.dagbladet.no/kultur/1997/08/28/124852.html>

Het artikel "Nulling av Holt ble opprettholdt" werd gepubliceerd in Aftenposten van 17.01.98.

Løvens gap

Anne Holt en Berit Reiss-Andersen, Løvens gap, Oslo (Cappelen), 1997 ISBN 82-574-1192-2

Anne Holt en Berit Reiss-Andersen, De muil van de leeuw, vertaald door Annemarie Smit, Breda (De Geus), 2001, ISBN 90-445-0014-7

De recensie van Fredrik Wandrup stond in "Dagbladet" van 22.10.1997

<http://www.dagbladet.no/kultur/1997/10/22/124848.html>

Død joker

Anne Holt, Død joker, Oslo (Cappelen), 1999. ISBN 82-574-1257-0

Anne Holt, Dode joker, vertaald door Annemarie Smit, Breda (De Geus), 2007 ISBN 978-90-445-0763-8

Uten Ekko

Anne Holt en Berit Reiss-Andersen, Uten ekko, Oslo (Cappelen), 2005 ISBN 82-525-4838-5

Anne Holt en Berit Reiss-Andersen, Zonder echo, vertaald door Annemarie Smit, Breda (De Geus), 2005, ISBN 978-90-445-0464-4

Det som er mitt

Anne Holt, Det som er mitt, Oslo (Cappelen), 2002 ISBN 978-82-02-21955-8

Anne Holt, Je verdiende loon, uit het Noors vertaald door Annemarie Smit, Breda (De Geus), 2005² De Morgen Bibliotheek Spannende Boeken, deel 8. De uitgave van De Geus zelf heeft ISBN 9044502700

Sannheten bortenfor

Anne Holt, Sannheten bortenfor, Oslo (Cappelen – CAP), 2004⁴, ISBN 978-82-02-23539-0

Anne Holt, Verborgene feiten, vertaald door Annemarie Smit, Breda (De Geus), 2006, ISBN 978-90-445-0640-2

De recensie van Kurt Hanssen stond in Dagbladet van 08.10.2003
<http://www.dagbladet.no/kultur/2003/10/08/380437.html>

Det som aldri skjer

Anne Holt, Det som aldri skjer, Oslo (Piratforlaget), 2005. ISBN 978-82-8143-004-4

Anne Holt, Wat nooit gebeurt, vertaald door Annemarie Smit, Amsterdam (De Bezige Bij Cargo), 2007, ISBN 978-90-234-2628-8

Het citaat uit de recensie van Ole Jacob Hoel staat in "Bonusmateriale" bij de hierboven vermelde Noorse uitgave.

Presidentens valg

Anne Holt, Presidentens valg, Oslo (Piratforlaget), 2006 ISBN 978-82-8143-073-0

Anne Holt, Mevrouw de president, vertaald door Carla Joustra en Kim Snoeijsing, Amsterdam (Cargo – De Bezige Bij), 2008, ISBN 978-+90-234-2797-1

De recensie van Terje Stemland, "Anne Holt i knallslag", stond in Aftenposten van 18.09.06: http://www.aftenposten.no/kul_und/litteratur/article1461995.ece

1222

Anne Holt, 1222, Oslo (Piratforlaget), 2007, ISBN 978-82-8143-109-6

Anne Holt, Hoogtelijn, uit het Noors vertaald door Annemarie Smit, Amsterdam (De Bezige Bij) 2009, ISBN 978-90-234-4026-0

Pengemannen

Anne Holt, Pengemannen, Oslo (Piratforlaget), 2010 ISBN 978-82-8143-243-7

Anne Holt, Wees niet bang, vertaald door Annemarie Smit, Amsterdam (De Bezige Bij Cargo), 2010 ISBN 978-90-234-5625- 4

Holts omschrijving van Pengemannen komt uit een interview met Geir Rakvaag; zie <http://www.bladet.no/underholdning/article4410108.ece>

De recensie van Eva Kristenstuen stond in Oppland Arbeiderblad van 13.10.2009; zie http://www.aa.no/kultur/nye_boeker/article4641423.ece

Flimmer

Anne Holt & Even Holt, Flimmer, Oslo (Piratforlaget), 2011. ISBN 978-82-8143-310-6

Anne Holt & Even Holt, Hartslag, Amsterdam (Cargo – De Bezige Bij), 2011. ISBN 978-90-234-6360-3